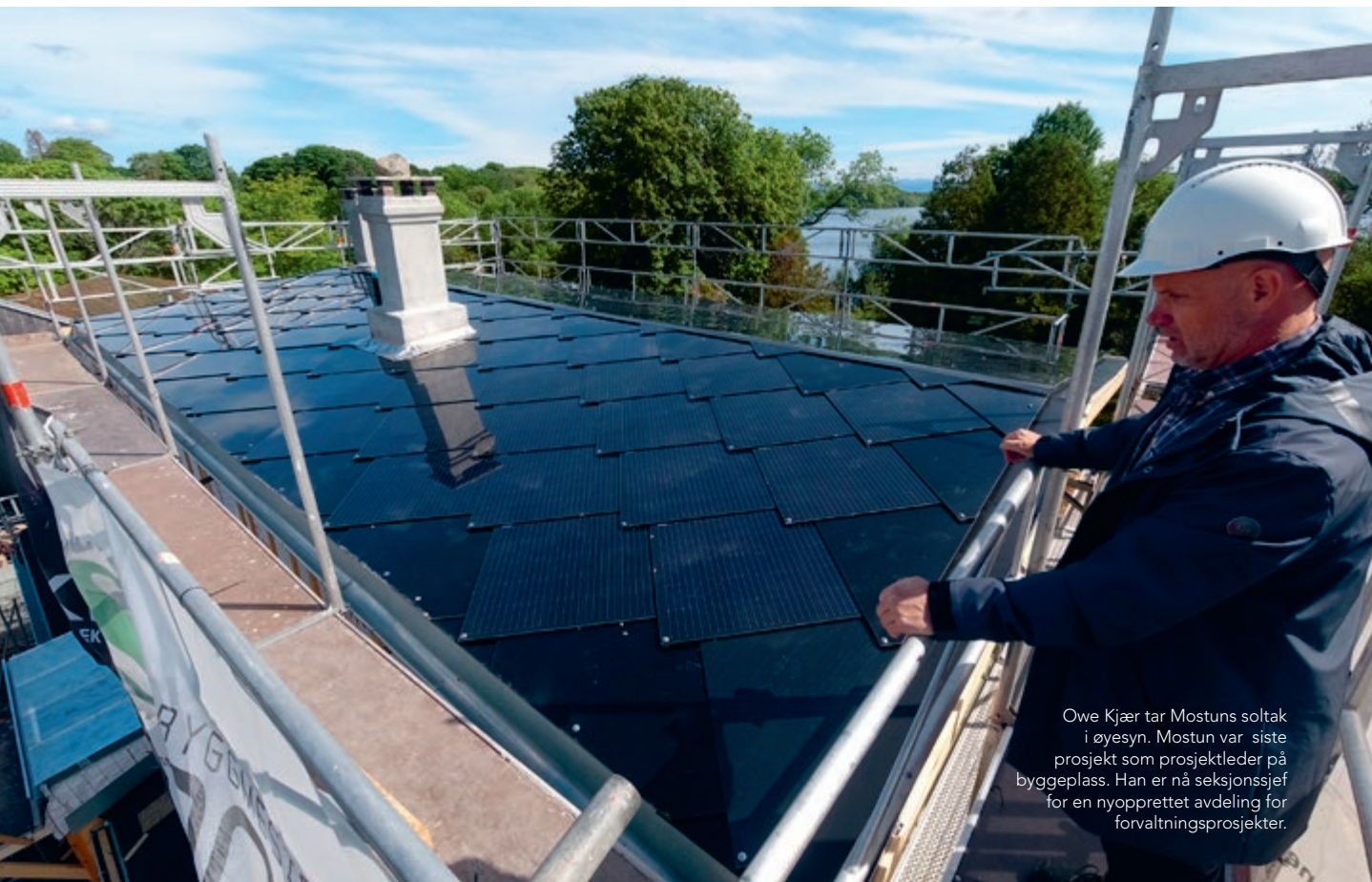

Velkommen til «nye» Mostun!

I desember i fjor stengte vi ned og flyttet fra Mostun. Siden den gang har mange ti-talls lokale håndverkere revet, renoveret, bygd og bevart Mostun fra innerst til ytterst. I dag sitter vi i et topp moderne bygg som samtidig har beholdt mye av sin gamle sjel. Vi er fornøyd og vi håper du også er det.

På de neste sidene kan du lese om byggeprosessen, om Mostuns spennende historie og mye mer. God lesning!

NYE MOSTUN - MODERNE BYGG I G

Owe Kjær tar Mostuns soltak i øyesyn. Mostun var siste prosjekt som prosjektleder på byggeplass. Han er nå seksjonssjef for en nyopprettet avdeling for forvaltningsprosjekter.

-Et fantastisk bygg og et spennende prosjekt. Slik konkluderer prosjektleder Owe Kjær etter å ha styrt renoveringen av Mostun i snart ett år.

- Vi har klart å kombinere vern av et historisk bygg med kravene til en moderne arbeidsplass, sier han.

Owe Kjær har solid bakgrunn som tømrer, bygmester og takstingeniør. Før han begynte sin karriere i kommunens eiendomsforetak, Stavanger Eiendom, hadde han gjennomført flere private rehabiliteringsprosjekt av historiske bygg.

-Mostun er fra 1867 og har opp gjennom årene blitt påbygd, ombygd og rehabilitert. Hva visste du om byggets tilstand før renoveringen startet?

-Vi hadde byggetegninger fra 1936, mange bilder og en tilstandsrapport som var laget av arkitektfirmaet Schjelderup & Gram i 2013. Men man vet ikke egentlig ikke hva man har før konstruksjonen er avdekket. Vi var forberedt på det meste.

- Var det verre eller bedre enn fryktet?

- Laftekassen, altså byggets bærende element, var i forbausende god stand og av utmerket kvalitet. Tilbygget ved hovedinngangen mot vest var i elendig forfatning og måtte rives. Det var også hull i taket som var lappet på en ikke forskriftmessig måte. Så ja det var noen overraskelser, men ikke verre enn vi kunne frykte.

- Hva var de grunnleggende prinsippene i renoveringen av det gamle bygget?

-Vi ønsket å tilbakeføre til byggets form og fasader slik de var i perioden 1932 til 1983 da den siste renoveringen skjedde. Det var et mål å rive minst mulig og å bruke gammel byggeteknikk i gjenoppbyggingen. Derfor stilte vi kompetansekrav til bygmesteren som fikk oppdraget. Samtidig ønsket vi å bygge med bruk av mest mulig tre, kortreist og av høy kvalitet, det vil si kjerneved furu. Sist, men ikke minst var det et poeng å velge miljø- og klimariktige løsninger der det var mulig.

- Hva vil du framheve som gode eksempler?

- Isolasjonen i tak og vegger er trefiber laget av et avfallsprodukt fra trevareindustrien. Det er et produkt som fungerer særlig godt i et bygg med laftetømmer. Vi har brukt linoljemaling på veggene, trepaneler

AMMEL STIL

Nye Mostun sett fra hovedinngangen på «baksiden». Den skarpe iakttager vil merke seg at takutstikket er fjernet og at døra har fått et hevet inngangsparti slik det så ut før.

inne og moderne vinduer med isolerglass og opprinnelig profilering. Dessuten integrerte solceller på taket. Men det må bli en del kompromisser når vern skal kombineres med moderne krav til en arbeidsplass. Jeg synes vi har klart utfordringene på en god måte.

- Det betyr altså at byggets form og fasader blir som det var i «gamle dager», mens det innvendig er tipp topp moderne?

-Ja, langt på vei er det er riktig. Innvendig har vi vi balansert ventilasjon, varmekabler i golv, varmepumper i hver etasje og universell utforming. Vi har også benyttet anledningen til å legge ny frostsikker vannforsyning og ny hovedstrøm. Summa summarum har vi fått et Mostun som tilfredsstillende de fleste krav og som ved godt vedlikehold får et langt liv.

- Og et bygg som er levert til rett tid og i henhold til budsjett på ti millioner kroner?

-Renoveringen ble forsinket med halvannen måned og budsjettet får en beskjeden overskridelse. Alt i alt synes jeg vi har kommet greit ut av det. Og byen har fått ett bygg som er en pryd for øyet!

Foto: Kjell Helle Olsen

VELKOMEN TILBAKE TIL «NYE» MOSTUN!

I juni i fjor fekk med den gledelege meldinga frå administrasjon og politikare i Stavanger kommune: Mostun blir renoverert for 10 millionar statlege koronakroner. Etter mange år med hard jobbing var det altså ein pandemi som skulle sikra bygget og arbeidsplassane. Ein skjebnens ironi.

I over eit halvt år har me følgd renoveringa på nært hold. Me har hatt tett kontakt med prosjektleiar Owe Kjær og byggebas Geir Knutsen og blitt godt informert om prosessen. Me tykkjer det er gjort ein strålende jobb av eit stort team med handverkarar frå eit stort tal med lokale firma. Me kan alle vera stolte over det framifrå arbeidet som er gjort. Mostun står fram som eit grønt smykke i Mosvatnsparken!

No du les dette har me flytta inn og tatt bygget i bruk. Det er rett å seie at kvardagen har blitt mykje betre for dei tilsette. Men det er ikkje berre me som skal ha gleden av Mostun. Ungar frå heile byen skal få undervisning, grøne foreningar skal ha klubblokale og publikum skal og bli kjent med bygget.

Me takkar alle som har bidrege til renoveringa av det 154 år gamle bygget. Og så ønskjer me alle velkomne til den nye tida på Mostunet!

Hallgeir H. Langeland
Styreleiar Naturvernforbundet i Rogaland

MOSTUN- FRA SOMMERVILLA

1865: Langt på landet

- Ved folketellingen i 1865 hadde Tjensvoll seks gårdsbruk og 35 innbyggere. Tjensvoll omfavnet Mosvatnet og området mellom Ullandhaugveien og Lassatjern samt et lite stykke langs Eiganesveien. Landskapet besto av dyrka mark, beitemark, lynghei, myrer og tjern. Skog var fraværende. I 1865 kjøpte Stavanger kommune Mosvatnet som drikkevannskilde. Vatnet hadde betydelig lavere vannstand enn i dag.

Tegnelærer ved Katedralskolen, Bernhard Hanson, var den første fra byen som etablerte seg på Tjensvoll. I 1860 kjøpte han 30 dekar ved Tjensvolltjernet. I 1865 sto steinbygningen ferdig som vi i dag kjenner som Hansons Minde.

Bernhard Hanson var den første fra byen som bygde på Tjensvoll i 1865. Omgivelsene den gang utmark og beiter. Teikning: Mons Gabriel Monsen/ Stavanger Museum

1867: Familien Moe bygger Mostun

Bernhard Hanson får en ny nabo. Det er boktrykker og redaktør Arnt Moe som kjøper en 15,5 dekar stor eiendom ved Mosvatnet. Et maleri laget av sønnen, landskapsmaleren Sigurd Moe (1860-1917) viser et gårdstun ved Mosvatnet som mest sannsynlig er Mostun. Maleriet er ikke tidfestet, men det må være før 1898-99 da Mostun ble ombygd og påbygd.

Maleri av Mostun og Mosvatnet, Sigurd Moe/Eier Stavanger Kunstmuseum

1895-96: Madlaveien

Madlaveien blir bygd som kjøreveg. På Tjensvoll møtes Madlaveien og Tjensvollveien, det vi i dag kjenner som Tjensvollkrysset. Krysset besto av to grusveier helt fram til 1950-tallet.

1898-99: Gartneri og påbygging

Haakon Asche Moe er yngstemann i ungeflokken på åtte barn. Han overtar Mostun etter foreldrene som flytter til Madlalia ved Hafrsfjord. Det halvannen etasje store huset blir bygd på med en full 2. etasje. Haakon bosetter seg på eiendommen og starter Tjensvoll Gartneri. Flere av de eldste trærne på eiendommen ble plantet av familien Moe, blant annet den største og eldste eika ved Mosvatnet.

Dette avisklippet fra avisa Stavangeren ble funnet limt på veggen i 1. etasje og er datert fredag 22.juli 1898, samme år som Mostun ble bygd på med en etasje.

1915: Kommunen kjøper Mostun

Stavanger kommune ønsker å erverve strandeiendommene til Mosvatnet som er byens drikkevannskilde. Haakon motsetter seg dette, men må til slutt kaste kortene. I 1915 ble Mostun kjøpt av kommunen for 33 000 kroner.

1915-1932: Utleid

I denne perioden er Mostun utleid og bosatt. Selvhjelpsveien fra Mosvangen Camping og til Mostun ble bygd som nødsarbeid i perioden 1925-1934.

1932: Mostun kafe og restaurant

Bondeungdomslaget inngår en 15 års kontrakt med kommunen om leie av Mostun. Bolighuset og låven blir renoveret, utvidet og påbygd. BUL starter kafe, restaurant og selskapslokale i Mostun. Samme år blir det bestemt at det skal reises et friluftsmuseum på Mostun-eiendommen i regi av Rogaland Folkemuseum.

Postkort av Mostun fra 1930-tallet. Mostun er kafe og restaurant med flott hageanlegg og uteservering. Låven til høyre ble trolig revet tidlig på 1960-tallet. Her står nå Inge Steenslands Hus. Foto: Stavanger Byarkiv.

TIL NATURSENTER – 1867-2021

Vinteren 1942 ble det arrangert travløp på Mosvatnet med Mostun som base. Annonsen i Aftenbladet.

1940-1945: Okkupert

Mostun-kafeen fortsetter i de første to krigsårene. Fra 1943 og til frigjøringen i 1945 er Mostun beslaglagt av tyskerne. Rundt eiendommen er det satt opp piggetrådsperringer og skilt på tysk med adgang forbudt.

Forus travbane ble stengt i 1940 og flere travløp ble flyttet til Mosvatnet og Mostun. Vinteren 1942 ble det kjørt på Mosvatnet syv ganger, og den ene dagen var det hele 8.000 tilskuere.

1945 – 1959: Nedlagt 1. oktober 1959

Mostun-kafeen starter opp igjen i 1945 og blir raskt et populært utfartssted for byens befolkning. I 1948 er Mostun-kafeen omgitt av fem historiske hus fra Suldal som inngår i de storslåtte planene til Rogaland folkemuseum. Det fuktige klimaet ved Mostun er skadelig for de flere hundre år gamle byggene og i 1955 blir friluftsmuseet nedlagt og byggene fraktet tilbake til Suldal.

1. oktober 1959 er det også slutt for Mostun kafe- og restaurant, etter 27 års drift. Kommunen overtar bygget og etablerer gartneri på eiendommen. Huset blir utleid som bolig for ansatte i parkvesenet.

Bondeungdomslaget takker for «høvisk framferd» og stenger dørene på Mostun 1. oktober 1959.

Mostun slik det så ut før bygget ble «slaktet» i 1983 da SIF Håndball renoverte bygget på dugnad og med kommunal støtte. Foto: Stavanger Byarkiv

1983: SIF Håndball overtar

Eldresenter eller foreningslokale? Mostun er ikke lenger i bruk og det er kamp om å leie huset. SIF Håndball trekker det lengste strået. Klubben får et tilskudd på 200 000 kroner til renovering av bygget på dugnad. Det gjøres på billigste måte og det stilles ingen antikvariske eller arkitektoniske krav. Mostun er klubblokale, det leies ut som festlokale og i en lengre periode er det åpen søndagskafe.

1984-2010: Kunstmuseum og Tjensvollkryss

I denne perioden skjer det flere nye tiltak i og ved den opprinnelige Mostun-eiendommen. Stavanger Kunstmuseum som ligger sør for Mostun blir åpnet i 1990 og nord for Mostun blir byens første rensesepark i Madlabekken åpnet i 1991. I 2009-2010 blir Tjensvollkrysset ombygd og en del av arealet vest for Mostun går med i byggingen av den såkalte «glorien».

Slik så Mostun ut da Naturvernforbundet flyttet inn i 2011.

Inge Steenslands Hus er natursenterets storstue og ble innflyttet høsten 2016.

2011 - 2016: Natursenter og nybygg

Mostun står tomt etter at SIF Håndball flyttet over veien til Stavanger Storhall. Inn flytter Naturvernforbundet som har offisiell åpning av Mostun natursenter 6. november 2011.

I 2012 blir Mostun autorisert som et nasjonalt besøksenter for våtmark sammen med friluftshuset Orre og friluftsfyret Kvasheim (Jæren friluftsråd). I 2016 blir Inge Steenslands Hus reist på tomten der låven tidligere sto. Huset består av en forsamlingshall på 100 kvm og er i hovedsak finansiert av Inge Steenslands Stiftelse. Det særpregede bygget er tegnet av Frode Brurberg i arkitektfirmaet Bark.

2021: Totalrenovering av Mostun

Stavanger kommune bestemmer seg for å bruke 10 millioner kroner til en totalrenovering av Mostun som er i svært dårlig stand. Midlene er korona-tilskudd fra Solberg-regjeringen. Etter et drøyt halvt års byggetid blir Mostun innflyttet i oktober 2021 av fem ansatte i Naturvernforbundet.

Vi renoverte Mostun natursenter

Naturvernforbundet
i Rogaland

beHveding
Løsesmedmester Hveding as

**INTERIØR
FAGHUSET
T. Lund**

URD Klima

**Bjørns hage
og anlegg**

ARKITEKTKONTORET **schjelderup & gram**

**Stavanger
kommune**

SANDNES TAK AS

BYGGMESTER
Sagen

RAGNAR SVENSEN AS
- et selskap i FLOW Group

H·M malerservice

KREATTEL
ELEKTRO - TELE - AUTOMASJON

MOSTUN MED KRAFTVERK PÅ TAKET

Vi er i selskap med både de kongelige og kirken når vi kan vise frem det flotte solcelletaket på Mostun. Det historiske bygget har fått en integrert løsning med solcelletakstein.

Helt fra starten av renoveringsprosjektet har vi signalisert at vi ønsker solceller på taket, men siden vi ikke selv eier bygget var det en sak for både byggeavdeling og byantikvar i Stavanger kommune. Vi ønsket å kombinere hensynet både til det verneverdige uttrykket, men toppe det med et fremtidsrettet tak. Vi er veldig glade for at både kommunen og byantikvaren var åpne for en slik løsning.

Taksteinen som er lagt på Mostun er av sveitsisk design og kvalitet. Taksteinen er laget av herdet glass, og utgjør en bygningsintegrert løsning. Panelene har hver en størrelse på 85 x 85 cm.

Solcelletaksteinen Sunstyle er levert av Ecosol. Grunnen til at valget falt på Sunstyle er i hovedsak for å ivareta det estetiske. Med sine diagonale linjer gir taksteinen et skiferlignende

Vakkert og nyttig tak på Mostun:
Foto: Espen Mills

uttrykk. Utenpåliggende paneler var aldri et alternativ, så en måtte finne en integrert løsning som også kunne legges på et tak med lav helningsgrad (3 grader).

Solcelletaket er estimert å levere ca 9000 kWh i året. Det utgjør ca 40%

av strømforbruket i huset slik det var før renovering.

I løpet av vinteren vil vi få opp en skjerm ved stien der forbipasserende kan følge produksjonen. Kanskje inviterer vi interesserte til soltaktereff?

SOLSATS INVITERER TIL INFORMASJONSMØTE

Solsats er et samarbeidsprosjekt mellom Naturvernforbundet, Stavanger kommune og Rogaland fylkeskommune. Sammen med en nyopprettet lokal avdeling av Solenergiforeningen inviterer vi til informasjonsmøte om solenergi torsdag 25. november klokken 19.00 på Mostun natursenter.

Sissel Norheim fra Naturvernforbundet er prosjektleder i Solsats, og forteller om gode grunner til å velge solenergi, støtteordning, lønnsomhetsvurdering, regelverk etc.

Bjørn-Ove Bergseteren har lang erfaring fra leverandørbransjen,

og har startet selskapet Solintegra. Han tar oss igjennom det tekniske knyttet til solcelleanlegg og hvilke muligheter som eksisterer både for bygningsintegrerte og utenpåliggende løsninger.

Ingvar Sveinsvoll driver EnergiEliten på Sola. Han tar oss igjennom stegene fra prosjektering, montering og drift av et solcelleanlegg. Deretter er det satt av tid til å besvare spørsmål fra publikum.

Tusenvis av skolebarn har fått naturundervisning på Mostun siden starten i 2011. Her er elever i gang med å fjerne en forvillet hageplante, prydbæringsbær.
Foto: Erlend Berne

MOSTUN FEIRER 10 ÅR I ÅR!

6. november er det på dagen ti år siden Mostun natursenter ble offisielt åpnet av daværende park- og vegsjef Torgeir Esig Sørensen.

- Dette er en gledens dag. Jeg har store forventninger til utviklingen av natursenteret som Mosvatnet virkelig fortjener, så han under den høytidelige åpningen.

Vi våger å tro at hans forventninger har blitt innfridd. I hvert fall har det skjedd utrolig mye i og ved den gamle sommervillaen fra 1867.

Inge Steenslands Hus

Der hvor låven en gang sto, ble det i 2016 reist et stort forsamlingslokale, finansiert av Inge Steenslands Stiftelse. Inge Steenslands Hus har det Mostun mangler, nemlig plass til større forsamlinger. Plassen trengs når vi på en god søndag kan få besøk av 3-400 turgåere.

Så var turen kommet til Mostun. Det slitte og forfalne bygget har sårt trengt en skikkelig renovering. Den oppfatningen har vi delt med politikere og administrasjon i kommunen. Men en ting er erkjennelsen, noe annet er å finne pengene.

Koronamillioner

De kom som «manna fra himmelen»,

eller rettere sagt; fra regjeringen Solberg. I likhet med andre kommuner, fikk Stavanger i 2020 tildelt en god slump koronapenger til investeringer i bygg og anlegg som ikke sto på kommunenes prioriterte lister. Da passet Mostun som hånd i hanske. Sommeren 2020 vedtok et enstemmig utvalg for miljø og utbygging å bruke 10 millioner kroner på totalrenovering av Mostun.

Resultatet kan vi beundre i dag: Et vakkert tilbakeført Mostun, omtrent slik det så ut da Bondeungdomslaget startet sin sagnomsuste kafe på begynnelsen av 1930-tallet.

Far 0,5 til 4 årsverk

Men aktiviteter og tilbud til barn og voksne forutsetter mannskap. Der har det også skjedd en «liten revolusjon» de siste ti åra. I 2011 hadde Naturvernforbundet en ansatt i 50 % stilling. I dag er vi fem ansatte fordelt på fire årsverk. Siden 2013 har vi hatt en fast naturveileder finansiert av Miljødirektoratet. Dette året ble Mostun autorisert som nasjonalt

våtmarkssenter i samarbeid med Jæren friluftsråd og deres anlegg på Kvasheim og Orre.

Vi har «stått an av» etter en krevende pandemitid med permitteringer, stengte dører og restriksjoner. Nå ser vi framover mot de neste ti år. Og vår innsats trengs. FN har erklært en global naturkrise med tap av arter og natur. En vei ut av krisen er å formidle kunnskap og kjærlighet til naturen. Den oppgaven er vi beredt til å løse!

Mostun natursenter ble offisielt åpnet 6. november 2011 av daværende park- og vegsjef Torgeir Esig Sørensen.

All kledding, mye av det med store råteskader, ble revet. Samme veien gikk alle vinduer og dører. Låfteveggen hadde noen få råteskader som ble lappet med låftetømmer fra en innvendig vegg som ble fjernet. Alt som kunne bevares ble bevart.

Mostun ble liten i den store hangaren som ble pakket rundt bygget. Tak over tak gir gode arbeidsforhold for arbeiderne og sparer bygget for fuktighetsskader.

Yngstemann Vetle hos Byggmester Sagen var førstemann til kakefatet da Naturvernforbundet inviterte til lunsjfest for Mostun-arbeiderne. -En stor takk til alle dere som har gjort en utmerket jobb på byggeplassen, sa styreleder Hallgeir Langeland til de frammøtte.

Svanefar inspirerer byggeriene på Mostun. Eller kanskje han var der for å tigge brødsmuler? Eller beite frisk, grønt gras på plassen?

DISSE VAR MED

Stavanger kommune ved Stavanger Eiendom (byggherre og prosjektledelse)

Byggmester Sagen AS (hovedentreprenør)

Ragnar Svensen AS (hovedentreprenør)

Kreatel AS

Urd Klima AS

Byberg Maskin AS

Bjørns Hage og Anlegg AS

Tak over Tak AS

Sandnes Tak AS

Murmester Gunnar Halvorsen AS

H&M Malerservice AS

Låsesmed Hveding AS

Interiørfaghuset T. Lund AS

Habi AS

Entreprenørfirma Frode Olsson AS

Stålteknikk AS

Varde byggadministrasjon AS

Ecosol AS

Arkitektkontoret Schjelderup&Gram AS

Håkon Fossmark og Rune Askeland fra Utvalg for miljø og utbygging var innom for å ta renoveringen i øyesyn. De uttrykte stor glede over at Mostun endelig fikk sin sårt tiltrenge renovering.

Prosjektleder Owe Kjær var titt og ofte på byggeplassen der han møtte byggebas Geir Knutsen fra Byggmester Sagen. Det er ingen spøk å renovere et bygg fra 1867. Det krever tett oppfølging.

Lag på lag med tapet skjulte seg under veggpanelene som ble oppført under den skandaløse renoveringen i 1983. Noen av tapetene var riktig så fargerike og med motiver av tropiske fugler.

Når man river i et gammelt bygg som har gjennomgått flere renoveringer, dukker det opp skjulte skatter. Som disse flisene på kjøkkenet på Mostun.

BRUK
BRUKT

Å hindre at avfall oppstår,
ved å gjenbruke, reparere, bruke rester
og ha et bevisst forhold til forbruk og innkjøp,
er det viktigste vi kan gjøre for å redusere
avfallsmengdene.

brukbrukt.no

SANDNES KOMMUNE

Stavanger
kommune

Velkommen til Åpent Hus på Mostun !

Søndag 7. november

Kafe og utstillinger i Inge Steenslands Hus åpen fra kl 11 til kl 16.

Guidet visning av nye Mostun hver halv time fra kl 12 til kl 15.

Kråkesafari med Øyvind Gjerde kl 17-19.

Leker og konkurranser med premier
Bygg ditt eget soltak – tips og råd